

Tekst **Simone de Beauvoir** De ouderdom

“De laatste levensfase is soms om politieke of sociale redenen verheerlijkt. Sommigen - zoals de vrouwen in het oude China vonden er een veilige beschutting tegen de hardheid van het volwassen leven. Anderen verwelkomen de laatste levensfase uit een soort levenspessimisme: als levenswil beschouwd wordt als een bron van ongeluk, is het logisch meer heil te zien in ten halve dood zijn. Maar verreweg de meeste mensen begroeten de ouderdom met droefheid of weerspanning. Zij wekt meer weerzin dan de dood. En inderdaad: meer dan de dood is de ouderdom de tegenpool van het leven. Zij is een parodie op het leven. De dood verandert het leven in lot.”

“Om te voorkomen dat de ouderdom een lachwekkende parodie wordt op ons voorgaande leven, bestaat maar één mogelijkheid, een doel blijven nastreven dat zin geeft aan ons leven: zich inzetten voor mensen, groepen van mensen, een actie, sociaal, politiek, intellectueel, scheppend werk. Het is, dwars tegen de raad der moralisten in, te hopen dat de hartstochten op latere leeftijd voldoende sterk blijven om te voorkomen dat we in onszelf keren. Ons leven behoudt zijn waarde, zolang we door liefde, vriendschap, verontwaardiging en medelijden waarde toekennen aan het leven van anderen. Dan houden we redenen om te praten en te doen.”

“Als de gepensioneerde vertwijfeld raakt door de zinloosheid van zijn leven, dan komt dit omdat de zin van zijn bestaan hem zijn leven lang werd ontstolen. Een wet, even onverbiddelijk als de 'ijzeren loonwet' staat hem wel toe zijn leven te reproduceren maar niet er een zin voor te vinden. Ontkomen aan de omknelling van zijn beroep, ziet hij rond zich alleen maar woestijn; het was hem niet gegeven zich te wijden aan projecten die zijn wereld gevuld zouden hebben met doeleinden, waarden en bestaansredenen.”

(...)de kernvraag van de laatste levensfase: hoe moet een samenleving zijn, wil een mens als hij oud is mens blijven. Het antwoord is simpel: hij zou altijd als mens behandeld moeten worden. Men kent een samenleving aan het lot dat zij toebedeelt aan haar niet actieve leden; zij heeft ze altijd beschouwd als dingen.

Elders in het boek op blz. 220 “Voor de oorlog maakten we eens een reis met een vriend van Sartre: hij kwam het hotel binnen met de opmerking: “Ik heb jullie vriend Pagniez ontmoet, hij was in het gezelschap van een oude dame. Wij zaten sprakeloos: we hadden nooit gedacht dat mevrouw Lemaire een oude dame was, ze was mevrouw Lemaire. De blik van een ander veranderde haar in iemand anders. Ik voelde toen al dat de tijd ook mij nog parten zou spelen.”

Tekst **Frits de Lange** De laatste generatie. Babyboomers en de horizontale samenleving

“Voor het eerst sinds ze tussen 1945 en 1955 het licht zag, staat de babyboomgeneratie bloot aan kritiek. Tot dan toe lachte de geschiedenis haar toe. Sociaal-economisch heeft wie na de Tweede Wereldoorlog geboren is, het doorgaans goed geschoten. Vrede en groeiende welvaart in de jaren vijftig, hoger onderwijs (nu ook voor vrouwen) in de jaren zestig, riant salarissen voor nieuwe banen in de kennis- en diensteneconomie, goedkope huizen in de jaren zeventig en tachtig, de macht in de jaren negentig. Het ging de babyboomer doorgaans voor de wind. Als hij niet de ruimte kreeg, dan nam hij haar zelf wel. De protestbeweging die door de babyboomers werd gedragen, vervulde een katalyserende rol in de omslag van een verzuilde, hiërarchische samenleving naar een individualistische, egalitaire samenleving, waarin zelfontplooiing een centrale waarde vormt.”

“De naoorlogse protestgeneratie heeft zich niet alleen in een revolte tegen haar ouders aan de traditie onttrokken, maar haar kinderen ook geen andere waardehorizon mee kunnen geven dan haar eigen zelfontplooiingsindividualisme. De idee dat een generatie een schakel is in de keten van de voortgaande geschiedenis, is wezensvreemd aan de babyboomer.”

“De babyboomer wil niet van wijken weten. Op de levenstrap - een populaire voorstelling, die vanaf de zeventiende eeuw veel huiskamers sierde - wil hij wel stijgen, maar na zijn vijftigste, eenmaal bovenaan gekomen, wil hij niet meer afdalen. De idee dat ouder worden terugtrekken betekent (door de gerontologie als '*disengagementstheorie*' verwoord), staat hem tegen. Opgaan, blinken en verzinken mag dan voor de natuur gelden, hij is een uitzondering en zal er tot zijn laatste snik toe blijven doen.”

“De hemel kan, eenmaal overbodig geworden, wel worden afgeschaft. De cultuur seculariseert na de jaren vijftig dan ook in rap tempo. Er moet wel een verband bestaan tussen deze radicale dereligering en de insnoering van het tijdsperspectief tot één generatie.(...) Zeker, we beschouwen het kind als een wonder, maar zijn blind voor de keten van leven, die continuïteit garandeert tussen verleden en toekomst. Zonder twijfel vormt - of heeft zij ooit gevormd - die mystieke verbondenheid tussen wat geweest is, wat moest gebeuren, en wat er zal zijn, die eenheid van levenden, doden, en de nog ongeborenen, de diepste kern van de religie”

“Men wordt een survival in de wereld van zijn kinderen, een zwerfsteen uit het ingehaalde verleden. Niet de leeftijd maakt oud, maar het wegvallen van de eigen generatie. In een verticale samenleving bestaat de rol van ouderen erin een schakel te zijn tussen de komende generatie en de oergeschiedenis van de voorouders. De zin van hun levensfase is met die rol gegeven. In een horizontale samenleving als de onze daarentegen leven generaties geïsoleerd van elkaar in gescheiden, voor anderen volkomen ontoegankelijke werelden van geluid, sfeer, ritme, kleur.”

“Men verstond zichzelf als schakel in het doorgeven van het familiebezit. (...) Het erfgoed was niet zozeer dat wat men van de ouders ontvangt, maar dat wat men aan de kinderen verschuldigd is. (...)

Iemands identiteit werd bepaald door de plek die hij inneemt in de familiegeschiedenis. De naam die je droeg was ook een erfenis, die je hoog had te houden. De naamgevers hebben een betekenis aan hun kind gehecht. De naam betekent een betrekking. Van wie ben jij er één? was in mijn jeugd nog de manier om de vraag naar wie ik was te stellen. Ik was er één van hier, één van hen.

Nu is mijn lijf de enige erfenis die ik van mijn ouders heb gekregen, en zijn mijn genen het enige dat ik als erflater aan mijn kinderen overdraag. Wat ons verbindt zijn de herinnering en de verhalen die we vertellen; we zijn echter niet meer in een sociale structuur met elkaar verankerd. Niet meer de bloedband, maar het contract definieert nu relaties, zelfs zulke intieme als het huwelijk en het gezin. We waren ooit bloedverwanten, nu zijn we partners en lotgenoten.”

“Een horizontale samenleving zonder intergenerationeel besef zal niet het ecologisch bewustzijn en gedrag kunnen genereren die nodig zullen zijn om de planeet te redden. De aarde is geen eigendom van de nu levenden, maar is een erfenis van de doden, bestemd voor de nog ongeborenen. Elke generatie heeft de bodem, de zeeën en de luchten in bruikleen, en is deze als rentmeester verschuldigd aan de volgende. Alleen wie vanuit het - zo men wil 'mystieke'- besef leeft gelijktijdig te zijn met de voorgaande en de komende generaties, weet zorgzaam om te gaan met de aarde. De veel geciteerde toespraak die het indianenopperhoofd Seattle in 1854 tot de president van de VS richtte toen deze een onontkoombaar bod deed om hun land te kopen -legt overduidelijk deze relatie tussen ecologisch verantwoordelijkheidsgevoel en de overtuiging een schakel te zijn tussen de doden en nog ongeborenen:

Leer uw kinderen wat wij onze kinderen leerden:

dat de aarde onze moeder is.

Wat er gebeurt met de aarde, gebeurt met de kinderen van de aarde.

*Alles hangt met alles samen. Wat er gebeurt met de aarde,
gebeurt met de zonen en dochters van de aarde.*

De mens heeft het web van het leven niet geweven.

Hij is slechts een draad ervan.

Wat hij met het web doet, doet hij met zichzelf”